

Beheerplan webrichtlijnen

Deze versie:

<http://versie2.webrichtlijnen.nl/beheerplan/20131219/>

Laatste gepubliceerde versie:

<http://versie2.webrichtlijnen.nl/beheerplan/>

Vorige versie:

<http://versie2.webrichtlijnen.nl/beheerplan/20110413-webrichtlijnen-beheerplan.htm>

Versienummer:

2.0.0

Dit document wordt beheerd door Logius. Redactie:

Alexander Fase, Logius

Gerelateerde documenten

- [Norm Webrichtlijnen versie 2](#)
- [Toepassingskader Webrichtlijnen versie 2](#)
- [Evaluatiedocumentatie Webrichtlijnen versie 2](#)
- [Verantwoordingsmodel Webrichtlijnen versie 2](#)
- [Beheer- en ontwikkelmodel voor open standaarden \(BOMOS\), versie 2](#)
- <http://www.webrichtlijnen.nl>

1.Strategie

Logius ontwikkelt en beheert in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de overheidsstandaard Webrichtlijnen. Het beheer van de webrichtlijnen vindt conform het Beheer- en OntwikkelModel voor Open Standaarden (BOMOS) plaats. Dit beheerplan beschrijft de beheertaken en processen die door Logius worden uitgevoerd. De beheertaken en processen hebben betrekking op het beheer van de standaard en ondersteunende documentatie en niet op de toepassing van de standaard.

1.1 Visie

1.1.1 Doel van de webrichtlijnen

De overheid wil dat overheidsinformatie toegankelijk is voor al haar burgers. Om die reden zijn de webrichtlijnen ontwikkeld. Deze richtlijnen zijn voor een groot deel gebaseerd op internationale toegankelijkheidsrichtlijnen (WCAG). Deze worden ontwikkeld en beheerd door het internationale gremium W3C. De Webrichtlijnen voldoen aan deze internationale normen, die zijn geadopteerd door de Europese Unie en vastgelegd als NEN-norm. Een kleiner deel is uniek voor Nederland: het Principe Universeel. Dit deel bevat algemene kwaliteitsrichtlijnen met betrekking tot kwaliteit, duurzaamheid en bruikbaarheid. De webrichtlijnen helpen bedrijven en organisaties bij het bouwen en beheren van websites die toegankelijk, vindbaar en toekomstbestendig zijn.

Sinds 2006 is het besluit Kwaliteit Rijksoverheidwebsites van kracht. Daarmee hebben de webrichtlijnen een formele status binnen de overheid. De huidige versie van de webrichtlijnen is eveneens opgenomen op de [Pas-toe-of-Leg-uit lijst van het College Standaardisatie](#).

Eind 2010 is een nieuwe versie van de webrichtlijnen (versie 2) gereed gekomen. Belangrijkste wijziging is dat webrichtlijnen versie 2 de meest recente internationale (W3C) standaard voor toegankelijkheid volgt, namelijk WCAG 2.0. Webrichtlijnen versie 2 is op 1 december 2010 aangemeld als nieuwe standaard bij het Forum Standaardisatie. Op 23 juni 2011 is Webrichtlijnen versie 1 vervangen door Webrichtlijnen versie 2 op de 'pas toe of leg uit'lijst van open standaarden van het College Standaardisatie. Dit betekent dat overheidsorganisaties bij de inkoop van producten en diensten die onder het toepassingsbereik van de standaard vallen en die boven een drempelwaarde van €50.000,- komen, deze standaard moeten opnemen in het bestek van de aanbesteding of in de behoeftestelling. Webrichtlijnen versie 1 en versie 2 zijn tot 2015 naast elkaar van kracht.

Vóór 2015 moeten alle overheidswebsites voldoen aan de webrichtlijnen. Dit hebben opeenvolgende bewindspersonen bij herhaling toegezegd aan de Tweede Kamer en is vastgelegd in bestuursafspraken tussen Rijk en medeoverheden (i-NUP). Om de toezeggingen aan de Tweede Kamer én de afspraken tussen bestuurders te realiseren, is vanaf eind 2011 een nieuwe aanpak door de opeenvolgende bewindspersonen

aan de Tweede Kamer beschreven en door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) beleidsmatig verder uitgewerkt.

1.1.2 Nieuw beleid

Overheden passen de webrichtlijnen toe volgens het geldende regime van pas toe of leg uit. De internationale, open standaarden voor toegankelijke webvoorzieningen, die de webrichtlijnen voor Nederlandse overheidswebsites voorschrijven, zijn geplaatst op de 'pas toe of leg uit'-lijst van het College en het Forum Standaardisatie. Dit betekent:

Overheden moeten de webrichtlijnen toepassen op hun websites. Alleen bij zwaarwegende redenen mogen ze één of meer elementen niet toepassen. Passen overheden één of meer elementen van de Webrichtlijnen (nog) niet toe dan leggen ze daarover transparant verantwoording af op hun eigen website. In zulke gevallen zal een alternatieve voorziening geboden moeten worden, om burgers niet uit te sluiten van bepaalde informatie of diensten van de overheid.

Dit nieuwe beheer- en verantwoordingsmodel:

- stimuleert overheden tot het nemen van eigen verantwoordelijkheid voor toegankelijkheid,
- maakt inzichtelijk wat overheden niet (kunnen) doen en maakt ze daarop aanspreekbaar en
- biedt een alternatief aan burgers die last hebben van ontoegankelijkheid.

Toepassingskader

Het regime van 'pas toe of leg uit' is voor alle overheden uitgewerkt in het toepassingskader. Het in opdracht van het Ministerie van BZK ontwikkelde toepassingskader voor de webrichtlijnen versie 2 ('Toegankelijkheid voor iedereen') biedt handvatten aan overheden om te kunnen beoordelen in welke situaties er sprake is van zwaarwegende redenen om specifieke webrichtlijnen niet toe te passen. Het beschrijft daarnaast de ongeldige redenen voor niet-toepassing en geeft inzicht in de complexe toepassingen (applicaties) en de complexe content waarvoor de webrichtlijnen (nog) niet (kunnen) gelden.

Het toepassingskader bevat:

- Hoofdstuk 1: Het geldende regime voor overheden.
- Hoofdstuk 2: De factoren die mogelijk wel en die niet als zwaarwegende redenen kunnen gelden om de webrichtlijnen niet volledig toe te passen. En beschrijft hoe met het beperkt aantal mogelijke uitzonderingen moet worden omgegaan.
- Hoofdstuk 3: Complexe toepassingen en complexe content, die in sommige situaties voor knelpunten kunnen zorgen. Complexe toepassingen en complexe content mogen worden geplaatst op websites, mits er op goede wijze een toegankelijk alternatief wordt geboden.
 - Complexe toepassingen zijn: geo-informatie, met name kaartmateriaal, en infographics, audio- en videobestanden, sociale media, specifieke bestanden als PDF en verouderde of ongewenste technieken.
 - Complexe content betreft: archieven en oude content, specialistische content voor een kleine groep gebruikers, verplicht te publiceren content van derden en realtime informatie.
- Hoofdstuk 4: Uitgebreide beschrijving van elk van de verplichte 51 succescriteria waaruit de Webrichtlijnen bestaan: de complexiteit, het nut en de functie en de gangbare mogelijkheden om de succescriteria goed toe te passen op basis van veel voorkomende situaties.

Verantwoordingsmodel

Over de toepassing van de webrichtlijnen leggen de overheden zelf verantwoording af op hun websites. Overheden gebruiken hiervoor het verantwoordingsmodel dat aansluit op het toepassingskader. Dit model geeft het format waarin de verantwoording moet worden afgelegd. Dit format zorgt ervoor dat de verklaringen deugdelijk zijn en dat op basis van de verklaringen automatisch rapportages gegeneerd kunnen worden door BZK (Logius) over de voortgang van de implementatie.

Het format bevat o.a.:

- Scope
 - Binnen scope rapport [website(s)/voorzieningen waarop het rapport betrekking heeft]
 - Buiten scope rapport [voorziening die niet in het rapport worden verantwoord]
- Conformiteit
 - Conformiteit aangetoond ja/nee? [o.b.v. deugdelijke onderbouwing]
 - Succescriteria aantoonbaar toegepast [aantal]
 - Succescriteria conform 'leg uit' [niet toepassing wegens zwaarwegende redenen]:

- conform toepassingskader: geldige zwaarwegende redenen en complexe toepassingen en content aangeven en
- alternatieve voorzieningen aangeven
- Succescriteria niet toegepast [niet toepassing zonder zwaarwegende redenen]:
 - niet conform toepassingskader: extra toelichting nodig over oorzaak, maatregel, middel, termijn en uitvoerder.
- Informatie en Klachten: naam, functie, afdeling en bereikbaarheidsgegevens [e-mail, telefoon].

1.1.3 Uitgangspunten bij beheer

Dewebrichtlijnen zijn een open standaard. Het College Standaardisatie stelt eisen aan het beheer van open standaarden. Die eisen zijn:

- laagdrempelige beschikbaarheid van documentatie;
- geen hindernissen op basis van intellectuele eigendomsrechten;
- ontwikkeling en beheer zijn op toegankelijke, transparante en zorgvuldige wijze ingericht, waarbij zowel gebruikers als dienstverleners actief worden betrokken. Procedures zijn beschreven en inzichtelijk.

De open standaard voor webrichtlijnen versie 2, het toepassingskader en het verantwoordingsmodel worden 'open' beheerd volgens deze eisen in opdracht van BZK door de uitvoeringsorganisatie Logius. Leidend voor het beheer is het Beheer- en OntwikkelModel voor Open Standaarden (BOMOS). Taken en procedures zijn vastgelegd in het Beheerplan Webrichtlijnen.

Bij het beheer van de webrichtlijnen worden in het kort de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Beheer- en OntwikkelModel voor Open Standaarden (BOMOS)
- Open en transparant;
- Oplossingsgericht en mobiliseren van de markt: zorgen dat oplossingen breed gedeeld worden zodat deze door de leveranciers opgepakt en geïmplementeerd kunnen worden

1.1.4 Samen werken aan oplossingen

BZK en Logius willen samen met overheidsorganisaties, belangenorganisaties en marktpartijen zoals leveranciers, adviesbureaus en inspectiebedrijven op een positieve, oplossingsgerichte manier werken aan de doorontwikkeling en verdere adoptie van de webrichtlijnen. Bij zowel het beheer van de webrichtlijnen als de verantwoording door overheidsorganisaties staat openheid en transparantie centraal.

1.1.5 Kaders en randvoorwaarden voor goed opdrachtgeverschap

Het beheer van de webrichtlijnen is er op gericht organisaties die de webrichtlijnen toe moeten passen kaders mee te geven op basis waarvan randvoorwaarden worden gecreëerd voor het nemen van verantwoordelijkheid door goed opdrachtgeverschap. Op basis van goed opdrachtgeverschap zijn organisaties zelf in staat die dienstverleners te selecteren die hun diensten en producten daadwerkelijk conform de eisen die aan overheidsorganisaties worden gesteld (o.a. webrichtlijnen) aanbieden en hierover regie te voeren.

1.2 Governance

De webrichtlijnen (norm, toepassingskader, evaluatiemethode en verantwoordingsmodel) worden op open en transparante wijze conform Beheer- en OntwikkelModel voor Open Standaarden (BOMOS) beheerd. Dat betekent dat gebruikers van de norm en dienstverleners die diensten aanbieden rond de webrichtlijnen, actief betrokken worden bij de doorontwikkeling ervan. Besluitvormingsprocedures zijn open en vinden plaats volgens een vast stramien. Documentatie rond het beheer wordt transparant en toegankelijk openbaar gemaakt en beschikbaar gesteld onder de Creative Commons licentie Naamsvermelding-GelijkDelen.

1.2.1 BZK

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het beleid voor en het beheer van de webrichtlijnen ten behoeve van de overheid. Daartoe functioneert BZK als opdrachtgever van de uitvoeringsorganisatie Logius.

In opdracht van BZK neemt Logius deel in het W3C, waar de internationale, open standaarden voor goed toegankelijke en kwalitatief hoogwaardige webvoorzieningen worden beheerd en ontwikkeld.

In opdracht van BZK voert Logius het secretariaat van de Webrichtlijnen Expert Groep (WEG), die adviezen uitbrengt over wijzigingsvoorstellen voor de webrichtlijnen versie 2, het toepassingskader en het

verantwoordingsmodel. BZK zit de WEG voor en beslist over wijzigingsvoorstellen. Voorgedragen wijzigingen worden door BZK ter kennis gebracht aan de liaisons voor de webrichtlijnen (functionerend onder het ICCIO) en de Programmaraad e-Overheid voor Burgers en, indien nodig geacht door BZK, aan het ICCIO, de VORA en vertegenwoordigers van medeoverheden (ter instemming) en belangenorganisaties (ter advisering).

1.2.2 Logius

Logius is de uitvoeringsorganisatie die in opdracht van BZK de volgende onderdelen ten behoeve van overheden beheert en exploiteert:

- de norm: open standaard webrichtlijnen versie 2 (deel van de 'pas toe of leg uit' lijst van College Standaardisatie);
- de toepassing van de norm: het toepassingskader;
- de verantwoording over de toepassing: het verantwoordingsmodel;
- de meetmethode: de evaluatiedocumenten.

Uit het beheer van het toepassingskader en (via het W3C) de norm en evaluatiemethode vloeien specificaties voort die door overheidsorganisaties en dienstverleners gebruikt kunnen worden. Denk aan inkoopspecificaties, proces- en redactiespecificaties (specificaties die gebruikt kunnen worden bij inkoop en beheer van websites) en toetsingsspecificaties (aan welke eisen moeten inspecties voldoen).

In opdracht van BZK participeert Logius in het W3C en voert Logius het secretariaat van de WEG.

Contactpersoon bij Logius is: Alexander Fase; alexander.fase@logius.nl (achtervang: Raph de Rooij; raph.de.rooij@logius.nl).

1.2.3 Afstemming binnen de overheid

Voor het beleid rond de webrichtlijnen (verantwoordingsmodel en toepassingskader) stemt BZK af met een aantal gremia binnen de overheid. Voorgedragen wijzigingen worden door BZK ter kennis gebracht aan de liaisons voor de Webrichtlijnen (functionerend onder het ICCIO) en de Programmaraad e-Overheid voor Burgers en, indien nodig geacht door BZK, aan het ICCIO, de VORA en vertegenwoordigers van medeoverheden (ter instemming) en belangenorganisaties (ter advisering).

1.2.4 Webrichtlijnen Expert Groep (WEG)

Overheden, marktpartijen en belangenorganisaties kunnen participeren in de Webrichtlijnen Expert Groep (WEG). De WEG neemt voorstellen tot wijziging van de webrichtlijnen versie 2, het toepassingskader en het verantwoordingsmodel in behandeling en adviseert BZK over de voorstellen. Die adviezen geeft de kring op basis van wijzigingsverzoeken die door Logius ontvangen zijn en op www.webrichtlijnen.nl gepubliceerd zijn. Zulke wijzigingsverzoeken kunnen door iedereen op elk moment ingestuurd worden. Op www.webrichtlijnen.nl publiceert Logius het wijzigingsverzoek, het door de kring gegeven advies en, voor zover van toepassing, de gevolgde wijziging en de implementatietermijn.

Voorgenomen wijzigingen in de webrichtlijnen versie 2, het toepassingskader en het verantwoordingsmodel worden gepubliceerd op www.webrichtlijnen.nl en ter kennis gebracht aan de liaisons voor de Webrichtlijnen (functionerend onder het ICCIO) en de Programmaraad e-Overheid voor Burgers en, indien nodig geacht door BZK, aan het ICCIO, VORA en de vertegenwoordigers van medeoverheden (ter instemming) en aan belangenorganisaties (ter advisering).

De WEG wordt ingesteld door BZK op basis van gemotiveerde aanmeldingen. Deelnemers in de WEG hebben aantoonbare kennis op het gebied van de toepassing van de webrichtlijnen op websites van de overheid. De kring kent een gevarieerde samenstelling uit medewerkers van de rijksoverheid, ZBO's en medeoverheden, van belangenorganisaties en van marktpartijen, zoals web- en applicatiebouwers en advies- en inspectiebureaus. Deelname aan de WEG is beperkt tot maximaal drie jaar om roulatie te bevorderen. Deelnemers in de WEG ontvangen een vergoeding voor de verrichte werkzaamheden. BZK zit de WEG voor en Logius treedt op als secretaris. Logius verzorgt de bijeenkomsten van de WEG en zorgt voor de verslaglegging en de publicatie op www.webrichtlijnen.nl. Logius is daarnaast actief lid van W3C en brengt in samenspraak met BZK, na daartoe geadviseerd te zijn door de WEG, voorstellen tot wijziging in bij het W3C.

1.2.5 Bedrijfsleven

Opdrachtgever BZK en uitvoeringsorganisatie Logius werken op een oplossingsgerichte en realistische wijze aan de doorontwikkeling en verdere adoptie van de webrichtlijnen in samenwerking met overheden en marktpartijen zoals leveranciers, adviesbureaus en inspectiebedrijven. Een belangrijke rol daarbij speelt

het mobiliseren van de markt: zorgen dat bestaande en nieuwe oplossingen breed gedragen worden en geïmplementeerd en gebruikt worden door de markt.

Leveranciers

Samenwerkingsafspraken tussen BZK en andere overheden en leveranciers geven invulling aan de toezegging van de minister van BZK aan de Tweede Kamer om afspraken te maken met het bedrijfsleven. In aanvulling op de inkoopvoorwaarden die gelden voor leveranciers (binnen het Rijk en bij medeoverheden) en de bestaande convenanten met de leveranciers voor gemeenten, zijn specifieke afspraken nodig voor goede toepassing van de Webrichtlijnen volgens het nieuwe toepassingskader en verantwoordingsmodel door leveranciers. BZK en KING hebben de gezamenlijke ambitie om te komen tot een addendum convenant voor de Webrichtlijnen met de leveranciers vóór 2014.

De afspraken met leveranciers dragen bij aan de volgende doelstellingen:

- Leveranciers bouwen en vernieuwen volgens de webrichtlijnen websites/applicaties voor overheden;
- Leveranciers bouwen en vernieuwen conform het toepassingskader en het verantwoordingsmodel;
- Leveranciers toetsen voor oplevering van websites/applicaties aan overheden zelf m.b.v. de automatische toets- en rapportagetool of deze voldoen aan de webrichtlijnen;
- Leveranciers leggen conform het toepassingskader verantwoording af over de toepassing van de webrichtlijnen i.o.v. overheden vóór oplevering van websites/applicaties;
- Leveranciers ondersteunen het onderhouden van websites (uploaden content) door overheden volgens de webrichtlijnen;

Toetsingsinstanties (Inspectie-instellingen)

Samenwerkingsafspraken tussen BZK, de inspectie-instellingen en andere (toetsings)bedrijven geven invulling aan de toezegging van de minister van BZK aan de Tweede Kamer om met deze partijen in overleg te treden. In de brief van 2012 zijn daarbij de contouren aangegeven:

- Toetsing met feedback functies: gerichte technische, redactionele, procesmatige en organisatorische advisering en ondersteuning, in aanvulling op toetsing. Niet alleen toetsing, maar daarnaast het geven van gerichte adviezen over hoe geconstateerde fouten hersteld kunnen worden dan wel het feitelijk herstellen van zulke fouten. Een combinatie van proces- en productkeuringen is mogelijk;
- Aanvullende instrumenten op bestaande toetsing: zelfevaluatie, quick scans en analyses op proces en organisatorisch niveau, in aanvulling op toetsing.;
- Voor de toetsing wordt meer marktwerking mogelijk. Daarnaast geldt:
 - Toetsingsinstanties toetsen in aanvulling op automatische toetsing handmatig websites en applicaties op verzoek van overheden en leveranciers conform het toepassingskader en het verantwoordingsmodel;
 - Toetsingsinstanties adviseren overheden i.s.m. leveranciers over het onderhouden van websites volgens de webrichtlijnen.

1.2.6 Belangenorganisaties

Belangenorganisaties adviseren BZK over het beleid en het beheer voor de webrichtlijnen in het algemeen en over de open standaarden, de toepassing ervan en de verantwoording erover op websites van de overheid in het bijzonder. Belangenorganisaties kunnen zich aanmelden voor deelname aan de Webrichtlijnenkring en daarin gericht adviseren over voorgestelde wijzigingen in het de webrichtlijnen versie 2, het toepassingskader en het verantwoordingsmodel. Indien nodig geacht door BZK, worden voorgedragen wijzigingen ter advisering ter kennis gebracht aan belangenorganisaties.

1.2.7 Community

Iedereen die betrokken is bij toegankelijkheid en de webrichtlijnen kan lid worden van de Community Webrichtlijnen. Leden van de community worden door Logius actief benaderd voor consultatie bij voorgenomen wijzigingen van de Webrichtlijnen versie 2, het toepassingskader en het verantwoordingsmodel. Via de community kunnen de leden wijzigingsverzoeken indienen, die gepubliceerd zullen worden op www.webrichtlijnen.nl en voor advies voorgelegd zullen worden aan de WEG.

1.3 Financiën

Voor het beheer van de webrichtlijnen is voor een periode van vier jaar, tot eind 2014, de financiering gegarandeerd door BZK.

2. Tactiek

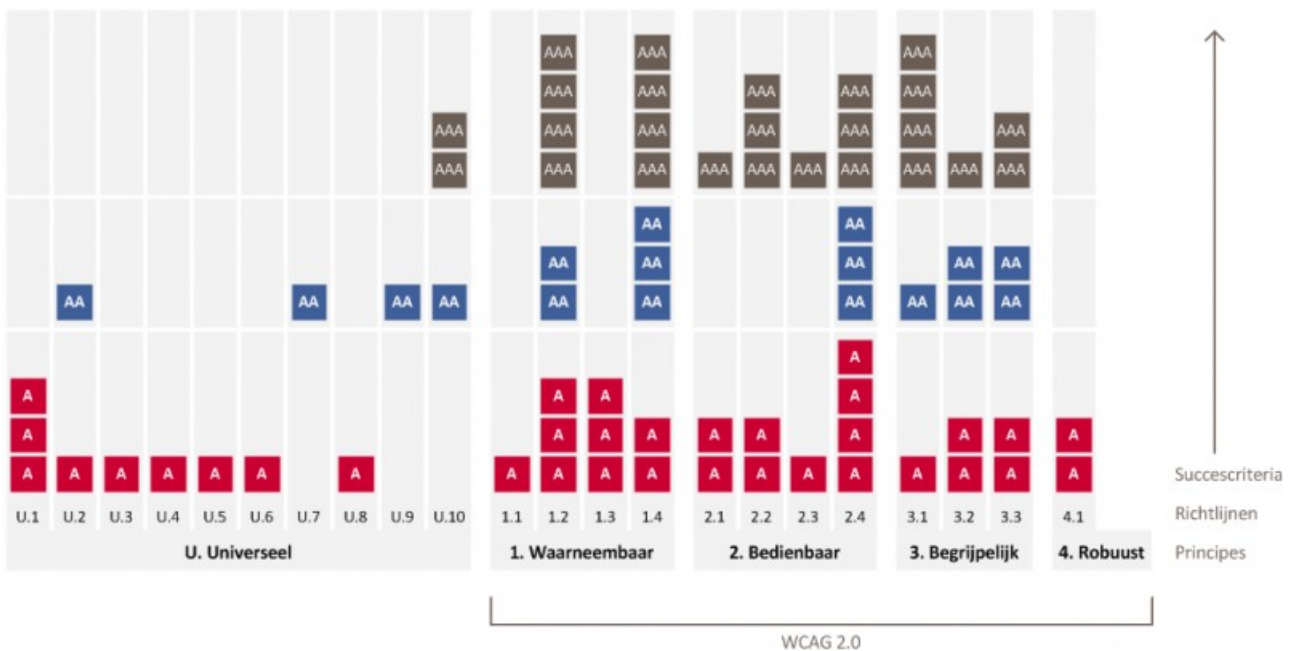
Overheden die de webrichtlijnen willen toepassen worden door Logius voorzien van de juiste en actuele standaarden en handvatten voor de toepassing ervan. Dit hoofdstuk beschrijft hoe de standaard webrichtlijnen ontwikkeld wordt en hoe deze beschikbaar wordt gesteld.

2.1 Architectuur normatief gedeelte Webrichtlijnen versie 2

2.1.1 Open standaard Webrichtlijnen versie 2 - de norm

Architectuur richt zich op de samenhang tussen standaarden onderling en op het uitzetten en toetsen van de inhoudelijke lijnen van de standaarden. Daarbij is het van belang de samenhang te bewaken tussen de inhoudelijke componenten van webrichtlijnen onderling en die van de verschillende versies en die in aangrenzende domeinen. Overlap wordt hierdoor voorkomen. Bijzondere aandacht verdient de relatie met internationale webstandaarden. De internationale toegankelijkheidsrichtlijnen van het W3C, de Web Content Accessibility Guidelines, worden één op één overgenomen. In 2006 is door de Tweede Kamer verzocht te borgen dat de webrichtlijnen altijd de internationale standaarden volgen.

De onderstaande figuur beschrijft de architectuur van Webrichtlijnen versie 2 en de manier waarop de internationale standaarden daarin zijn verwerkt. Karakteristiek aan de Webrichtlijnen is dat er nationale richtlijnen aan de internationale standaarden voor toegankelijkheid zijn toegevoegd. Deze additionele richtlijnen richten zich op de kwaliteit van websites. In Webrichtlijnen versie 2 zijn deze specifieke richtlijnen ondergebracht onder het principe Universeel. Het totaal van de principes en richtlijnen uit WCAG 2.0 en de richtlijnen onder principe Universeel vormt samen Webrichtlijnen versie 2.

Webrichtlijnen versie 2 is door het College Standaardisatie geplaatst op de Pas-toe-of-leg-uit-lijst van het Forum Standaardisatie. Er zijn verschillende niveaus van conformiteit aangegeven. Voldoen aan de Webrichtlijnen staat gelijk aan het behalen van niveau A en AA van zowel het onderdeel WCAG 2.0 als het onderdeel Universeel.

2.2 Architectuur informatief gedeelte Webrichtlijnen versie 2 - ondersteunend instrumentarium

Het beheer van Webrichtlijnen versie 2 omvat naast de norm zelf tevens het ondersteunend instrumentarium:

- Het toepassingskader (beleid en implementatie)
- De evaluatiemethode (implementatie)
- Het verantwoordingsmodel (beleid)

2.2.1 Toepassingskader

In het toepassingskader wordt omschreven hoe de grotendeels internationale norm WCAG/webrichtlijnen in Nederland dient te worden toegepast.

Het toepassingskader omvat de volgende onderdelen:

1. Informatie over het beleid van Nederland ten aanzien van de eisen in WCAG en de webrichtlijnen (niveau AA verplicht);
2. In welke gevallen een 'leg uit' is toegestaan, en op welke wijze in die gevallen verantwoording moet worden afgelegd;
3. In welke gevallen een 'leg uit' niet is toegestaan;
4. Een handleiding bij de norm, waarin elk succescriterium wordt samengevat en toegelicht. Per succescriterium wordt bovendien aangegeven wie ervoor verantwoordelijk is (redacteur, bouwer, ontwerper, enz.).

De gevallen waarin een 'leg uit' wel of juist niet als geldig worden beschouwd, worden omschreven in termen van (soort) content en/of context en succescriteria die in die specifieke gevallen voor problemen kunnen zorgen.

2.2.2 Evaluatiemethode

De evaluatiemethode heeft als doel om een zo betrouwbaar mogelijke uitspraak te kunnen doen over de mate waarin een website of deelsite - de officiële term daarvoor is overigens 'verzameling webpagina's' - in overeenstemming is met Webrichtlijnen versie 2. De evaluatiemethode behelst geen 100-procentscontrole over een periode, maar een onderzoek van een selectie webpagina's op een bepaald moment in de tijd.

De evaluatiemethode bestaat uit:

- Gedocumenteerde technieken en fouten voor de toegankelijkheidsrichtlijnen (internationaal, W3C);
- Gedocumenteerde technieken en fouten voor de universele richtlijnen (nationaal);
- Methodiek vaststellen omvang steekproef

De primaire doelgroepen van dit document zijn leveranciers die diensten aanbieden op het vlak van bouw en doorontwikkeling van websites en leveranciers van toetsingen op Webrichtlijnen versie 2, zijnde marktactiviteiten.

2.2.3 Verantwoordingsmodel

Voor de webrichtlijnen geldt het 'pas toe of leg uit'-principe: overheidsorganisaties moeten de richtlijnen toepassen, en als zij dit niet doen, moeten zij uitleggen waarom niet. BZK gaat uit van de eigen verantwoordelijkheid van overheidsorganisaties. Zij moeten zelf hun verantwoording regelen. BZK stelt wél eisen aan hoe deze verantwoording is opgezet.

Uitgangspunten verantwoordingsmodel

De volgende uitgangspunten gelden voor het verantwoordingsmodel:

- **Eigen verantwoordelijkheid:** Overheidsorganisaties moeten zelf transparant verantwoording afleggen over de toegankelijkheid van hun websites.
- **Klachten direct bij verantwoordelijke partij:** Het model van verantwoording is zo ingericht dat vragen of klachten over de toegankelijkheid van overheidswebsites, of over de verantwoording, terecht komen bij de organisatie zelf. Het transparante model biedt burgers, de media, belangenorganisaties en medeoverheden de mogelijkheid om met klachten rechtstreeks aan te kloppen bij de verantwoordelijke partij.

BZK en Logius spelen een actieve rol bij het beheer van het verantwoordingsmodel (1), het toepassingskader (2) en het Nederlandse gedeelte van de norm (3). De rol van BZK en Logius beperkt zich bij het internationale gedeelte van de norm en bij de evaluatiemethode tot het participeren in de processen bij het W3C en het inbrengen van input uit de landelijke community in deze internationale community. De toetsing is een marktactiviteit. BZK en Logius spelen hier geen actieve rol, maar stellen wel voorwaarden (toetsingsspecificaties).

2.2.4 Relatie praktijk, toepassingskader en verantwoordingsmodel

Ervaringen uit de praktijk zijn van invloed op het toepassingskader. Het is de taak van Logius om ervaringen met de toepassing van de webrichtlijnen te verzamelen. Het verantwoordingsmodel biedt deze mogelijkheid. Doordat overheidsorganisaties hun verantwoording openbaar maken kan Logius constateren welke onderdelen van de webrichtlijnen goed (kunnen) worden toegepast en welke (nog) niet. Ook de WEG speelt hierbij een belangrijke rol.

Logius onderzoekt aan de hand van de verantwoordingen wat goed gaat en waar mogelijke knelpunten liggen. Dit kan een wijziging van het toepassingskader tot gevolg hebben. Als bijvoorbeeld blijkt dat een

bepaalde situatie die in het toepassingskader als valide 'leg uit' wordt aangemerkt in de praktijk voor 99% van de overheidsorganisaties niet voor problemen zorgt, kan de 'leg uit' waarschijnlijk uit het toepassingskader worden geschrapt. Het is de taak van Logius om te onderzoeken waar de resterende 1% problemen mee heeft en om deze problemen, waar mogelijk, weg te nemen.

2.3 Samenwerking met andere beheerorganisaties

2.3.1 Internationaal

De webrichtlijnen zijn gebaseerd op internationale webstandaarden en universele richtlijnen. De internationale webstandaarden worden beheerd door het World Wide Web Consortium (hierna W3C). Belangrijk uitgangspunt voor Logius voor het beheer en de doorontwikkeling van de webrichtlijnen is de aansluiting op, monitoring van en participatie in internationale ontwikkelingen. Hieronder volgt een lijst van organisaties die door Logius gemonitord worden op relevante ontwikkelingen danwel waarin Logius zelf participeert:

- <http://www.w3.org/WAI/> (internationale webstandaarden)
- <http://www.wabcluster.org> (EU)
- <http://www.eaccessplus.eu/> (EU)
- European Internet Interoperability Initiative (EIII)
- Participatie in werkgroepen of publieke reviews van de toetsing van de standaard.

2.3.2 Nationaal

In gevallen waar samenwerking relevant en wederzijds gewenst is, werkt Logius samen met andere standaardisatie-organisaties en/of marktpartijen die te maken hebben met webstandaarden en toegankelijkheid. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden in:

- Samenwerking m.b.t. de standaard zelf
- Samenwerking m.b.t. conformiteitstoetsing op de standaard
- Samenwerking m.b.t. ontwikkeling generieke oplossingen m.b.t. de standaard

2.3.3 Nederlandse Overheid Referentie Architectuur (NORA)

NORA geeft algemene architectuurprincipes voor domeinarchitecturen, zoals voor Rijk (MARIJ), provincies (PETRA) en gemeenten (GEMMA). Webrichtlijnen is een van de NORA (2.0) bouwstenen voor E-toegang.

2.3.4 i-NUP

De overheidsbrede implementatie-agenda dienstverlening e-overheid (i-NUP) is een prioriteitenprogramma voor gemeenten, provincies, waterschappen en het rijk. Het is een lijst van NUP-bouwstenen en voorbeeldprojecten. Deze voorzieningen vormen gezamenlijk de basisinfrastructuur voor de realisatie van de e-overheid. Webrichtlijnen maken onderdeel uit van het NUP. Overheden zijn zelf verantwoordelijk voor de implementatie van de webrichtlijnen. Vanuit het beheer van de webrichtlijnen is niet voorzien in een ondersteunende rol richting NUP-organisaties. Wel wordt samengewerkt met KING. KING (Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten) is door het VNG opgericht als een zelfstandige organisatie die optreedt als belangenbehartiger en adviseur van gemeenten.

2.4 Toekomstige ontwikkeling

Ontwikkelingen van de webrichtlijnen worden inzichtelijk gemaakt via een roadmap en door transparant versiebeheer volgens wijzigingsprotocollen en wijzigingsbeheer. Zodra vanwege veranderingen in internationale richtlijnen een nieuwe versie van de webrichtlijnen tot stand moet komen, zal een open uitnodiging voor een werkgroep worden uitgedaan. De werkgroepen zijn betrokken bij het uitvoerende werk en doorontwikkeling van de standaard in de praktijk. De WEG geeft na instemming met de voorstellen van experts en betrokkenen haar goedkeuring.

Beleidsontwikkelingen vanuit de EU (bijvoorbeeld de komst van een richtlijn voor toegankelijkheid of een Europees vastgesteld niveau van toegankelijkheid) op het gebied van toegankelijkheid kunnen relevant worden voor de webrichtlijnen. Deze ontwikkelingen worden bewaakt door BZK/Logius.

2.4.1 Roadmap

Met behulp van een roadmap zet Logius de lijnen van beheer en doorontwikkeling van de webrichtlijnen uit. Zo geeft Logius inzicht in de planning rond het beheer van standaarden voor het komende jaar. Jaarlijks stelt Logius deze roadmap op en halverwege het jaar wordt hij geactualiseerd. De roadmap is

opgebouwd uit vijf hoofdcategorieën, op basis van BOMOS, te weten Strategie, Tactiek, Operationeel, Implementatieondersteuning en Communicatie.

De roadmap voor 2014 wordt in januari 2014 gepubliceerd op www.webrichtlijnen.nl.

2.4.2 Versiebeheer

Bij een standaard in beheer horen ook afspraken over het versiebeheer. Daarbij moet onderscheid gemaakt worden tussen de standaard zelf (de norm) en het aanvullend instrumentarium.

Verzoeken tot wijziging van die onderdelen die behoren tot de internationale toegankelijkheidsstandaard WCAG 2.0 worden doorgeleid naar W3C, beheerorganisatie van deze standaard. Verzoeken tot wijziging van het onderdeel Universeel uit webrichtlijnen versie 2 worden door Logius zelf in behandeling genomen.

Versies van een standaard zijn er in verschillende gradaties die elk een relatie hebben met een voorgaande versie. Logius documenteert de wijzigingen en legt deze vast in de uitgebrachte versie van de standaard als release notes. De gebruiker kan zo nagaan op welke plaatsen de standaard gewijzigd is. Logius hanteert drie typen versies voor een wijziging van een standaard. Bijvoorbeeld: versie 2.0.0 (=X.Y.Z) (de bij het forum aangemelde nieuwe versie van de webrichtlijnen betreft versie 2.0.1):

- **X-wijzigingen:** Deze wijzigingen veranderen de structuur van de standaard. Ze betreffen wezenlijke wijzigingen van de norm, het Toepassingskader en Verantwoordingsmodel. Deze zijn niet altijd met terugwerkende kracht toe te passen (niet 'backwards compatible'). X-wijzigingen worden met een frequentie van maximaal 1 keer per jaar doorgevoerd, telkens op 1 oktober. Daarbij wordt een implementatietermijn van minimaal 1 en maximaal 3 jaar vermeld;
- **Y-wijzigingen:** Dit zijn wijzigingen die de structuur van de standaard niet veranderen. Dit betreffen updates of kleinere inhoudelijke wijzigingen die altijd met terugwerkende kracht zijn toe te passen ('backwards compatible') en bestaande implementaties van de Webrichtlijnen niet raken. Y-wijzigingen worden met een frequentie van maximaal 2 keer per jaar doorgevoerd, telkens op 1 april of op 1 oktober. Daarbij wordt een implementatietermijn van maximaal 1 jaar gehanteerd;
- **Z-wijzigingen:** Dit betreffen correcties, verbeteringen of verduidelijkingen van redactionele aard die altijd met terugwerkende kracht zijn toe te passen ('backwards compatible') en bestaande implementaties van de Webrichtlijnen niet raken. Z-wijzigingen worden met een frequentie van maximaal 2 keer per jaar doorgevoerd, telkens op 1 april of op 1 oktober.

Na het uitbrengen van een nieuwe versie van een standaard blijven oudere versies beschikbaar. Een nieuwe versie dwingt daarmee geen directe overstap af bij de gebruikers. Na het uitbrengen van de nieuwe versie van een standaard wordt de ontwikkeling van de oude versie gestopt. Voor het onderhoud en de ondersteuning van een oude versie van een standaard gelden de volgende uitgangspunten:

- Aan een oude versie worden geen nieuwe aspecten toegevoegd na het uitbrengen van een nieuwe versie. Verzoeken om aanpassing en wijziging voor nieuwe functionaliteit worden niet meer in behandeling genomen;
- De WEG stelt op basis van advies van de werkgroep vast hoelang een oude versie wordt ondersteund en wanneer hij komt te vervallen (decline). Ondersteuning betekent hier dat vragen over het gebruik ervan ook na het uitbrengen van een nieuwere versie worden beantwoord. De maximale ondersteuningstermijn is 3 jaar. Daarna komt de oude versie te vervallen.

2.4.3 Wijzigingsprotocol

Met behulp van een wijzigingsprotocol voor de webrichtlijnen geeft Logius:

- inzicht in het behandel- en besluitproces dat ten grondslag ligt aan het versiebeheer;
- inzicht in de aangeboden wijzigingsvoorstellen;
- stabiliteit aan de standaard;
- continuïteit aan de standaard.

Voor het wijzigingsprotocol gelden de eerder genoemde uitzonderingen ten aanzien van de op internationale standaarden gebaseerde onderdelen (WCAG). Het wijzigingsprotocol beschrijft de manier waarop wijzigingen in de webrichtlijnen plaatsvinden. In het protocol zijn basisbegrippen en uitgangspunten uiteengezet voor het wijzigingsproces, bijvoorbeeld wat onder nieuwe en volgende versies verstaan wordt en wanneer deze verwacht mogen worden. De daadwerkelijke planning van een nieuwe versie is uitgewerkt in de roadmap. Wijzigingen in de standaard worden niet zomaar doorgevoerd. Voor de ene gebruiker van de standaard zal de wijziging gering zijn, voor de ander kan het grote gevolgen hebben. Daar houden wij rekening mee. De gebruikersgroepen van de standaarden en andere actoren in het wijzigingsproces zijn in het protocol beschreven, evenals hun rol en belangrijkste taken en verantwoordelijkheden en de momenten waarop zij betrokken zijn in dit proces.

Het volledig wijzigingsproces doorloopt de fasen Inhoud, Toetsing, Besluitvorming en Implementatie. Iedere fase kent vaste stappen die tijdgebonden zijn met een vaste datum van inwerkingtreding van de nieuwe versie van de standaard. De fase Toetsing vormt een brug tussen de inhoud, besluitvorming en de implementatie. In deze fase wordt de inhoudelijke correctheid, de technische haalbaarheid en impact van de voorgestelde wijzigingen getoetst, als de aard van de wijziging dit noodzakelijk maakt. Er is een wezenlijk verschil met besluitvorming. Bij het toetsen wordt de inhoudelijke correctheid vastgesteld, bij besluitvorming de wenselijkheid om de voorgestelde wijzigingen door te voeren. Het resultaat van de fase Toetsing is een (mogelijk aangepast) volledig wijzigingsvoorstel voor de standaard, dat is gevrijwaard van fouten en waarvan de technische haalbaarheid en impact is getoetst. De stabiliteit en continuïteit van de standaard maken wij inzichtelijk met de roadmap. Hierdoor is voor een ieder inzichtelijk of de standaard op korte termijn wel of niet wordt gewijzigd.

2.4.4 Wijzigingsbeheer

Belanghebbenden kunnen meldingen (wijzigingsverzoeken), variërend van wensen tot aanpassing van de standaard, tot melding van fouten in de webrichtlijnen, indienen bij Logius. Logius geeft inzicht in de ontvangen meldingen en bundelt deze tot een wijzigingsvoorstel voor een nieuwe versie van de standaard. Het wijzigingsprotocol geeft de procedure aan die het wijzigingsvoorstel doorloopt. Via de website geeft Logius een overzicht van de ingediende meldingen, met daarbij per melding de status en of de melding is meegenomen in het wijzigingsvoorstel. De meldingen worden op basis van onderstaand model via de website voor een ieder beschikbaar gesteld. Naast meldingen van derden zijn ook aanpassingen mogelijk als gevolg van veranderingen in (inter)nationaal beleid. Deze ontwikkelingen worden vanuit de stuurgroep aan Logius gemeld.

Status voorstel	Beschrijving activiteiten
NIEUW	Als een gebruiker een melding indient krijgt deze de status "nieuw"
GEACCEPTEERD	De ontvangen melding is door Logius beoordeeld en toegewezen aan een actiehouders binnen de WEG of binnen BZK dan wel Logius.
IN UITVOERING	De actiehouders van de melding controleert of de melding volledig en helder is beschreven. Desgewenst vraagt de actiehouders informatie op bij de melder of voert deze een onderzoek uit.
AFGESLOTEN	De melding wordt afgesloten als deze is verwerkt in een nieuwe versie van het Toepassingskader of Verantwoordingsmodel dan wel, indien het beleid of de open standaard betreft, ingebracht is bij BZK of het W3C. De informatie over de afhandeling staat in de melding onder het attribuut 'oplossing'.

2.5 Kwaliteitsbeleid en benchmarking

Bij de totstandkoming van een nieuwe versie van de webrichtlijnen wordt gebruik gemaakt van referentie-implementaties die de kwaliteit en de toepasbaarheid in de praktijk van de nieuwe versie aantonen. Voor benchmarkingsdoeleinden en monitoring wordt een overzicht m.b.t. webrichtlijnen compliance bijgehouden van websites van gemeenten, provincies en waterschappen.

2.6 Community

Betrokkenheid van de gemeenschap bij de verdere ontwikkeling van de standaarden is voor het gebruik en draagvlak ervan van groot belang. Voor de webrichtlijnen geldt dat geen onderscheid wordt gemaakt tussen publieke en private organisaties en bijvoorbeeld kennisinstellingen. Zij vormen samen de community. Deelname aan de community (aanmelden via postbus info@webrichtlijnen.nl) staat open voor iedereen en aan deelname zijn geen kosten verbonden. Minimaal tweemaal per jaar worden er communitybijeenkomsten georganiseerd. De vergaderdata en verslagen van deze bijeenkomsten zijn beschikbaar voor een ieder via de webrichtlijnenwebsite. Binnen de community kunnen werkgroepen geformeerd worden wanneer over onderwerpen advies nodig is richting beheerorganisatie of de WEG. Deelname aan deze werkgroepen staat open voor eenieder in de community, waarbij gestreefd wordt naar een evenwichtige vertegenwoordiging naar type organisatie en/of expertisegebied. Vergaderdata en de uitkomsten uit de werkgroepen worden gepubliceerd op de webrichtlijnenwebsite.

Naast de community bestaat er de LinkedIn-group webrichtlijnen. Deze heeft als doel kennisuitwisseling. De LinkedIn-group webrichtlijnen heeft geen formele status. Vanuit Logius wordt actief geparticipeerd in deze online community.

2.7 Adoptie en erkenning

Het gebruik van de webrichtlijnen is niet vanzelfsprekend. De toepassing ervan in de praktijk is het uiteindelijke doel. Voor erkenning is Webrichtlijnen versie 2 op de lijst van open standaarden van het College Standaardisatie geplaatst. Zij publiceren lijsten met open standaarden die door hen zijn goedgekeurd en die door overheidsorganisaties bij inkoop van ICT-diensten en -producten moeten worden toegepast. Afwijking van dit principe dient te worden verantwoord in het jaarverslag. Daarnaast adviseren zij in het gebruik van open standaarden.

Voor het beheer van de Webrichtlijnen geldt dat er geen actief adoptiebeleid is in de vorm van concrete uitroldoelstellingen en er geen directe één-op-één implementatieondersteuning wordt geboden. Alle kennis wordt door Logius op de webrichtlijnenwebsite gezet. Implementatie van de webrichtlijnen is de eigen verantwoordelijkheid van elke overheidsorganisatie. Gelding van het 'pas toe of leg uit'-beginsel is wel van belang voor de adoptie.

2.8 Rechtenbeleid

Het organiseren van auteursrecht en de vrijwaringen op het gebied van intellectueel eigendom zijn zaken die onder rechtenbeleid vallen. Het doel hiervan is de beschikbaarheid van de standaarden inzichtelijk te maken. Logius geeft aan hoe, voor wie op welke wijze de standaarden beschikbaar zijn. Webrichtlijnen zijn deels op standaarden van het W3C gebaseerd (WCAG). Voor deze delen geldt dat zij te allen tijden ongewijzigd worden overgenomen. Hiervoor wordt uiteraard dezelfde licentie gehanteerd als door het W3C (<http://www.w3.org/Consortium/Legal/2002/copyright-documents-20021231>). Wanneer WCAG wordt gebruikt dient dat te gebeuren conform de licentie die daarvoor door het W3C is vastgesteld. Die onderdelen naast WCAG en die niet van het W3C afkomstig zijn, zijn vrij herbruikbaar conform Creative Commons licentie Naamsvermelding-GelijkDelen.

3. Operationeel

De dynamiek van het werkveld zal soms een aanpassing van de webrichtlijnen vereisen. Hoe deze dagelijkse praktijk van het beheer van de standaard wordt uitgevoerd is in dit hoofdstuk toegelicht.

3.1 Initiatie

Om toegepast te kunnen worden moeten standaarden beschikbaar zijn. De webrichtlijnen worden gepubliceerd op de website <http://www.webrichtlijnen.nl>, samen met aanvullende informatie over de inhoud en het beheer ervan. Elke versie van de webrichtlijnen die Logius beheert heeft een eigen dossier op de website onder het menu 'De Richtlijnen'. Naast de standaard zelf bevat het dossier informatie over bijvoorbeeld bijeenkomsten, de werkgroepen en andere documentatie.

3.2 Meldingen

Standaardiseren is mensenwerk en een afspiegeling van de beschikbare kennis en inzichten op een bepaald moment. In de toepassing van standaarden in de praktijk kunnen er daarom wensen voor aanpassing ontstaan en ook kunnen fouten aan het licht komen. Deze praktijkervaring kan aanleiding zijn tot de verdere ontwikkeling van een standaard. In deze paragraaf gaan wij in op de mogelijkheid tot het indienen van meldingen voor wensen en fouten, de registratie en het inzien ervan voor de webrichtlijnen.

- **Meldingen:** Gebruikers kunnen voor een ondersteunde standaard melding maken van een wens, eis of fout. Voor alle versies van de webrichtlijnen is hiervoor een algemeen e-mailadres beschikbaar;
- **Intake:** Nadat een email met een wens, eis of fout is ontvangen ontvangt de melder een ontvangstbevestiging (per e-mail). Aan de melding wordt een actiehouders toegekend;
- **Registratie en publicatie;** De actiehouders controleert of de melding een wens of eis voor wijziging is, een fout of een vraag. Als het een wens of eis voor wijziging of een gevonden fout is, voert de medewerker de melding in een wensen- en foutenregistratiesysteem in. De lijst van meldingen wordt op de website bij de betreffende standaard gepubliceerd. In de lijst is voor iedereen te zien wat de status van de melding is en of deze wordt of is meegenomen in een volgende wijziging van de standaard.

3.3 Ontwikkeling

Ontwikkelingen in de standaard kunnen om verschillende redenen gewenst zijn, waaronder:

- geconstateerde fout in de standaard;
- wens tot wijziging, uitbreiding of vereenvoudiging uit de praktijk;
- aanpassing van de standaard door internationale ontwikkelingen.

Voor inzicht in de ontwikkeling van de webrichtlijnen zijn de roadmap en het wijzigingsprotocol beschikbaar. In de roadmap is aangegeven wat de algehele actuele ontwikkelingen zijn op het gebied van de standaard. In het wijzigingsprotocol is het wijzigingsproces van de standaard beschreven. De planning voor de uitvoering van het wijzigingsproces is terug te vinden in de roadmap. In de aanloop naar een wijziging van de standaarden bundelt Logius de meldingen tot een wijzigingsvoorstel.

3.4 Uitvoering

De meldingen met wijzigingsverzoeken en internationale ontwikkelingen geven aanleiding tot de verdere ontwikkeling van een standaard. Het wijzigingsprotocol geeft richting aan het proces dat dit wijzigingsvoorstel doorloopt.

De WEG beoordeelt en geeft bij instemming met het voorstel haar goedkeuring aan deze wijzigingsvoorstellen X en Y vanuit de werkgroep nieuwe versie. Het gaat hier om wijzigingsvoorstellen die verandering van scope van de norm tot gevolg hebben of veranderingen die een grote impact hebben op de uitvoering van de norm. In het geval van een versie Z worden de WEG en de community alleen geïnformeerd. Zij hoeft niet te beslissen, omdat deze wijzigingen klein zijn en minimale impact hebben.

In onderstaande tabel zijn vervolgstappen in de wijzigingsprocedure van de standaard uitgewerkt en toegelicht. Deze stappen leiden telkens tot een statusverandering van het document dat de standaard beschrijft.

Status standaard	Beschrijving activiteiten
PROPOSAL	Dit is de eerste interne versie van het wijzigingsvoorstel dat binnen een werkgroep beschikbaar komt. Logius stelt deze eerste versie van het PROPOSAL op. De oplossingen en uitwerkingen van ingediende meldingen zijn hierin opgenomen en worden in de werkgroep besproken. Dit kan leiden tot nieuwe versies van het PROPOSAL.
DRAFT	Het DRAFT is een verdere uitwerking van het PROPOSAL en wordt besproken en gereviewed door een beperkte groep belanghebbenden (besloten consultatie). De werkgroep ontvangt het commentaar en verbetert het DRAFT tot alle opmerkingen, discussiepunten en feedback van de reviewgroep zijn verwerkt. Mocht discussie leiden tot sterk vernieuwde of aangepaste inzichten, dan kan de werkgroep besluiten een nieuw PROPOSAL op te stellen. De werkgroep keurt het DRAFT document goed voor openbare consultatie. Deze DRAFT gaat uit voor een openbare consultatie via de website van webrichtlijnen. De werkgroep ontvangt het commentaar en verbetert het DRAFT tot alle opmerkingen, discussiepunten en feedback van de publieke consultatie zijn verwerkt.
FINAL DRAFT	Na de openbare consultatie stelt de werkgroep de FINAL DRAFT op en biedt deze aan aan de WEG. De WEG beoordeelt en geeft bij instemming met het voorstel haar goedkeuring aan deze wijzigingsvoorstellen.
RELEASE	Dit is de versie waarmee de WEG instemt: de actuele versie die wordt onderhouden en waarop ondersteuning wordt geboden. De documenten zijn raadpleegbaar en te downloaden. Op deze versie plegen wij onderhoud en leveren wij ondersteuning. Reacties op de inhoud van de nieuwe standaard kunnen door een ieder gegeven worden via het commentaarformulier.
DEPRECATED	Als een nieuwe versie van de standaard, het toepassingskader of het verantwoordingsmodel uitkomt, krijgt de voorgaande versie voor wat betreft de toepassing op nieuwe websites de status 'deprecated' (afgeraden). Onderhoud op de vorige versie (deprecated) vindt niet meer plaats, nadat de nieuwe versie (release) is vastgesteld. Ondersteuning vindt wel plaats gedurende de vastgestelde implementatietermijn. Als de ondersteuning eindigt, vervalt de versie (decline).
DECLINE	Onderhoud op de vorige versie vindt niet meer plaats nadat de nieuwe versie is vastgesteld, ondersteuning wel voor de termijn die de WEG vaststelt. Als de ondersteuning eindigt vervalt de versie (DECLINE).

3.5 Documentatie

Tot de documentatie behoren de standaarden zelf, maar bijvoorbeeld ook publicaties, verslagen en presentaties over de standaarden. Per standaard is verschillende documentatie beschikbaar, die Logius publiceert via de webrichtlijnenwebsite. De documentatie kan verdeeld worden in de volgende categorieën:

3.6 Referentie-implementaties en pilots

Er is een sterke afhankelijkheid tussen de toets van een wijzigingsvoorstel en de implementatie van de nieuwe standaard in de praktijk. Deze toets voert Logius uit in de vorm van pilots en referentie-implementaties. Zij zijn van primair belang voor het slagen van het wijzigingsproces. Niet goed doordachte wijzigingen zullen die organisaties die de webrichtlijnen dienen toe te passen in grote problemen brengen. Het werkveld wordt door Logius nauw betrokken bij de uitvoering van de pilots en referentie-implementaties.

4. Implementatieondersteuning

Dit hoofdstuk gaat over de activiteiten die het gebruik van de webrichtlijnen ondersteunen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan advies, maar ook de validatie.

4.1 Advies

Op verschillende manieren geven wij advies en informatie over de webrichtlijnen.

4.2 Conformiteitstoetsing

Om aan te kunnen tonen of websites voldoen aan de webrichtlijnen is conformiteitstoetsing noodzakelijk. In het geval van de webrichtlijnen is conformiteitstoetsing uitvoerig beschreven in de Evaluatiedocumentatie. De conformiteitstoetsing kan op basis van deze toetsingsdocumentatie door organisaties zelf uitgevoerd worden. Zij dienen hiertoe een eigen conformiteitsverklaring af te geven. Tevens is het mogelijk de conformiteitstoetsing uit te besteden aan toetsingsbedrijven.

Er is een kwaliteitssysteem ingericht rondom de wijze waarop de toetsing op en de advisering over de naleving van de Webrichtlijnen, het toepassingskader en het verantwoordingsmodel plaatsvindt. Toetsings- of inspectiebedrijven en adviserende en opleidende organisaties moeten hun kwaliteit (kennis en expertise) enerzijds en onafhankelijkheid anderzijds kunnen aantonen aan de hand van een erkend kwaliteitsmanagementstelsel binnen de eigen organisatie, waarbij specifiek kwaliteitsbeleid ten aanzien van de Webrichtlijnen is beschreven en gepubliceerd. Dit kan bijvoorbeeld binnen ISO-normering of vormen van accreditatie.

Op www.webrichtlijnen.nl is het toepasselijke kwaliteitsbeleid van de betreffende organisaties vermeld. Als uitvoerend beheer van de open norm overlegt Logius elk kwartaal met de op deze website vermelde organisaties over vraagstukken rondom de kwaliteit en onafhankelijkheid van toetsing, advisering en opleiding. In overleg met deze organisaties wordt relevante informatie gepubliceerd op www.webrichtlijnen.nl.

5. Communicatie

Hoe weet het werkveld welke standaarden er zijn en waar zij zijn te vinden? Wie betreft Logius bij de ontwikkeling van standaarden en hoe doet Logius dat? Wat doet Logius om het gebruik van standaarden te stimuleren? En hoe gaat Logius om met klachten? Kortom: hoe heeft Logius communicatie rond de webrichtlijnen ingericht.

5.1 Publicatie

Het centrale instrument in de communicatie van de webrichtlijnen is de website www.webrichtlijnen.nl, de plek voor informatie over kwaliteit van overheidswebsites. Alle webrichtlijnen zijn te downloaden van onze website. Iedere standaard heeft een eigen dossier op de site. Naast de vigerende standaard zijn ook eerdere versies te downloaden. Zo is de historie van de standaarden voor iedereen in te zien. Naast informatie over de standaard zelf biedt de website informatie over 'best practices' en geeft doormiddel van tips en trucs en FAQ's handvatten voor de toepassing van de standaard. In presentaties en publicaties verwijst Logius naar de site voor meer informatie.

5.2 Communicatie tijdens het wijzigingsproces

Een succesvolle en duurzame toepassing van de webrichtlijnen vraagt om een continue dialoog tussen de gebruikers en de beheerder. Bij de ontwikkeling en het beheer van standaarden is betrokkenheid en input van het werkveld essentieel. Rond de standaard wordt een community gevormd: mensen die actief (meeschrijven) of passief (meelezen), bij de (verdere) ontwikkeling van de standaarden zijn betrokken.

5.2.1 Procedure oprichting werkgroep

Als het gezien veranderende internationale of nationale omstandigheden en standaarden nodig is om te komen tot wijzigingen in de standaard (wijzigingen van het type X of Y), dan wordt hiervoor een werkgroep opgericht die een FINAL DRAFT oplevert. Voor de oprichting van de werkgroep wordt de volgende procedure gevolgd:

- Aankondiging start project nieuwe versie door WEG;
- Aankondiging van de nieuwe versie van de webrichtlijnen op de website door Logius;
- Oproep gaat naar de community webrichtlijnen (eventueel aangevuld bredere uitnodigingen om tot een evenwichtige samenstelling van de groep te komen) voor deelname aan werkgroep webrichtlijnen. De oproep bevat de volgende elementen:
 - Omvang en duur van het project;
 - Gevraagde inzet (tijd) van de werkgroepleden;
 - Eventuele bezoldiging werkgroepleden;
 - Maximale omvang van de werkgroep;
 - Gevraagde expertise van de kandidaat werkgroepleden op basis van een functieprofiel;
 - Selectiecriteria;
 - Selectie van de werkgroepleden;
 - Oprichting en inrichting van de getermineerde werkgroep;
 - Bekendmaking leden werkgroep en projectstart op webrichtlijnenwebsite.

De werkgroep webrichtlijnen kent een projectmatige en hierdoor dus tijdelijke status. Na oplevering en goedkeuring door de WEG van de FINAL DRAFT wordt decharge verleend aan de werkgroep.

Zodra het resultaat van de werkgroep, een DRAFT, in openbare consultatie gaat, verschijnt hierover een nieuwsbericht op de webrichtlijnenwebsite. Bij een geheel nieuwe standaard of richtlijn of een wijziging van een bestaande standaard met grote impact voor gebruikers geeft Logius ook een persbericht uit over de consultatie aan relevante vakmedia. De resultaten van de openbare consultatie publiceert Logius. Daarbij geeft Logius aan hoe het ontvangen commentaar is verwerkt. Is een standaard eenmaal vastgesteld (RELEASE), dan verschijnt er een nieuwsbericht op de website en gaat er een persbericht naar relevante vakmedia. Bij een geheel nieuwe standaard of richtlijn of een wijziging van een bestaande standaard met grote impact voor gebruikers publiceert Logius ook artikelen in vakbladen en organiseert zij workshops. Alle verschenen publicaties over de webrichtlijnen zijn te vinden in de bibliotheek van het dossier van de standaard op de website. In de kalender staan de data van de workshops.

5.2.2 Promotie

Is een standaard eenmaal door de WEG vastgesteld, dan kan hij in gebruik worden genomen. De belangrijkste communicatiefunctie in deze fase is promotie van de standaard. Door in de fase Inhoud van de standaard de juiste partijen aan tafel te hebben en door open te communiceren over wat er in de werkgroepen gebeurt, werkt Logius van meet af aan aan de acceptatie van de nieuwe versie van de standaard door het werkveld. Ter promotie van de standaarden zet Logius verschillende middelen in. De belangrijkste zijn workshops, presentatie en publicaties.

5.4 Klachtenafhandeling

Klachten met betrekking tot de standaarden zijn van de volgende aard:

- over de toepassingsmogelijkheid van de standaard;
- over het beheer van de standaard.

Uitleg geven over het gebruik van de standaard is een van de taken van de beheerder van de standaard. Een klacht over de toepassingsmogelijkheid van de standaard kan mogelijk leiden tot een wens tot aanpassing van de standaard. Dit wordt dan als melding geregistreerd. In het tweede geval, bij een klacht over het beheer van de standaard, is er sprake van ontevredenheid over de uitvoering van het beheer van de standaard. Dit treft de organisatie die het beheer uitvoert. De klager kan zijn/haar klacht op papier indienen bij Logius.